



ACȚIUNILE DE LUPTĂ ALE STRUCTURILOR DE ARTILERIE ȘI RACHETE ANTIAERIENE, SUBIECT AL PROCESULUI DE PLANIFICARE A OPERAȚIILOR

COMBAT ACTIONS OF ANTI-AIRCRAFT ARTILLERY, AS PART OF THE OPERATIONS PLANNING PROCESS

Lt.col.drd. Vasile CHINDRIȘ*

Procesul de planificare a operației este un element al acțiunii militare și reprezintă activitatea comandantului și statului major prin care se determină modul optim de întrebuințare a forțelor și a mijloacelor la dispoziție. Succesul operațiilor este în strânsă legătură cu abordarea sistemică a procesului de planificare. Pentru structurile de artilerie și rachete antiaeriene care, de regulă, intră primele în luptă succesul sau insuccesul acțiunilor de luptă se răsfrânge și asupra celorlalte genuri de armă, deoarece aceste structuri asigură pe lângă apărarea antiaeriană proprie și protecția antiaeriană a unităților și a marilor unități tactice pe care le deservește.

Planning the operation/battle is an element of military action and is the master work of the commander and his staff to determine how to use the best available forces and means. The success of operations is closely related to the systemic approach of the planning process. In terms of anti-aircraft artillery which usually comes first in battle their success or failure is reflected on the other military units, for these structures provide in addition to their air defense the protection of the tactical anti-aircraft units they serve.

Cuvinte-cheie: planificare; proces; operații; rachete și artilerie antiaeriană.

Keywords: *planning; process; operations; missile and anti-aircraft artillery.*

Cadrul general al procesului de planificare

Planificarea este o activitate ce reprezintă „stabilirea și fundamentarea pe baza studiilor speciale și a analizelor efectuate, a obiectivelor și a sarcinilor de realizare a acestora, precum și a resurselor necesare pe o perioadă determinată, potrivit planului”, din punctul de vedere al teoriei managementului.

Din punct de vedere militar, se poate afirma că procesul planificării este o artă, dar și o știință prin care comandanții, respectiv statele majore, de la toate eșaloanele, înțeleg situația, vizualizează și își organizează activitățile astfel încât să ajungă la rezultatul dorit.

Ca finalitate a acestui proces de planificare a operației, vom găsi planul de operații (OPLAN) sau ordinul de operații (OPORD), care reprezintă mijlocul legal prin care comandantul transmite situația tactică, intenția acestuia, viziunea și decizia sa referitoare la felul în care va decurge operația, precum și sarcinile ce le revin structurilor subordonate. Un plan bun nu ar trebui să elimine inițiativa, ci să o încurajeze și mai ales să maximizeze libertatea de acțiune a subordonaților în viitor. Din punctul meu de vedere, un plan bun este cel care oferă posibilitatea comandanților să fie flexibili în realizarea scopurilor propuse, un plan bun facilitează libertatea de decizie, libertatea de gândire și libertatea de acțiune în viitor. De asemenea, un plan este bun doar dacă subordonații înțeleg clar rolul lor în cadrul concepției comandantului, își coordonează acțiunile cu celelalte structuri și sunt antrenați în rezolvarea momentelor critice.

*Divizia 4 Infanterie „GEMINA”,
Cluj-Napoca
e-mail: chindris.vasile72@yahoo.com



Sintetizând cele prezentate anterior, pot spune că succesul în îndeplinirea misiunii este asigurat de realizarea unor planuri simple și flexibile.

Pentru ca planificarea operațiilor să se poată materializa, este necesară coordonarea tuturor eforturilor comandantului și a statului major al acestuia care să determine cea mai bună metodă pentru îndeplinirea sarcinilor primite și pentru ca, în final, misiunea să aibă succes. Acest proces cuprinde o înșiruire logică de activități cognitive și proceduri asociate pentru a analiza o situație, a deduce cerințele misiunii și a alege metoda cea mai bună de executare a sarcinilor desemnate pentru definirea stării finale dorite. Procesul de planificare este artă, dar și știință în același timp. Este artă prin modul de abordare a relațiilor dintre forțele proprii, forțele adverse și mediul operațional pe timpul desfășurării unei operații și este știință prin modul de analiză și de măsurare în timp și în spațiu a capacităților, a tehnicilor și a procedurilor. Ofițerii de stat major planificatori sunt eficienți atunci când reușesc să combine, cât mai eficient, știința planificării, obținută prin studiu, cu arta planificării, obținută prin antrenament.

Planificarea reprezintă arta și știința de înțelegere a situației, de previzionare a unei stări finale dorite și de stabilire a unor modalități eficiente de obținere a unor rezultate așteptate¹. Planificarea acțiunilor militare este direct asociată cu arta operațională. Arta operațională ghidează toate aspectele conceptuale și detaliate ale procesului de planificare în vederea elaborării unor planuri și ordine care pot fi puse în aplicare². De asemenea, reprezintă o abordare cognitivă a comandantului și a statului major, bazată pe abilitățile, cunoștințele, experiența, creativitatea și judecata acestora, în vederea desfășurării operațiilor, pentru organizarea și angajarea forțelor prin integrarea scopurilor, căilor și mijloacelor. Arta operațională este un proces de gândire care îndrumă planificarea conceptuală și ajută la elaborarea planurilor și ordinelor de operații.

În conformitate cu *Manualul de planificare a operațiilor S.M.G.3/2016*, procesul de planificare a operațiilor la nivel tactic cuprinde șase etape³: cunoașterea situației; aprecierea și evaluarea opțiunilor; orientarea; elaborarea concepției acțiunii; elaborarea și revederea planului de acțiune; execuția, evaluarea și revederea acțiunii; tranziția. În conformitate cu *The Operations Proces F.M.5-0*,

procesul de planificare a operațiilor cuprinde șapte etape⁴: primirea misiunii; analiza misiunii; dezvoltarea cursurilor de acțiune; analiza cursurilor de acțiune (jocul de război); compararea cursurilor; alegerea cursului de acțiune; elaborarea ordinului de operații.

Planificarea operațiilor structurilor de rachete și artilerie antiaeriană

Plecând de la faptul că starea finală dorită, la tragerile antiaeriene, pentru structurile de rachete și artilerie antiaeriană, este întâlnirea rachetei/proiectilului cu ținta (nimicirea acesteia) consider că planificarea luptei cu inamicul aerian reprezintă o activitate extrem de importantă, deoarece este esențial ca planificatorul să cunoască nu doar modul de acțiune al aviației inamice, ci și modul de alocare, dispunere și posibilitățile de luptă ale unităților și subunităților de artilerie și rachete antiaeriene.

Manualul apărării antiaeriene în operațiile Forțelor Terestre F.T.-7/2010, manual de bază pentru desfășurarea procesului de planificare a structurilor de rachete și artilerie antiaeriene, prevede pentru procesul de planificare a operațiilor cinci etape⁵: inițierea planificării; orientarea privind apărarea antiaeriană; elaborarea concepției apărării antiaeriene; elaborarea planului apărării antiaeriene sub forma anexei apărarea antiaeriană la marile unități/unitățile interarme sau a planului de operații la nivelul unităților de apărare antiaeriană; revederea planului.

Inițierea planificării cuprinde însușirea misiunii primite și elaborarea problemelor principale ale planificării apărării antiaeriene și se execută pe baza ordinului de operații primit de la eșalonul superior. Această secvență a planificării operației se caracterizează prin utilizarea de către coordonatorul apărării antiaeriene a schemelor standard de apărare antiaeriană, ca punct de plecare pentru dispunerea mijloacelor de rachete și artilerie antiaeriană. În această etapă se elaborează problemele principale ale planificării, și anume: reformularea misiunii, identificarea limitelor operației, identificarea cerințelor de informații, stabilirea datelor pentru coordonarea forțelor din compunerea sistemului de apărare aeriană.

Orientarea privind apărarea antiaeriană se desfășoară în scopul cunoașterii de către subordonați a aspectelor ce țin de: situația tactică,



misiunea unității, concepția privind pregătirea și ducerea operației, sarcini pentru subordonați. Etapa se încheie cu emiterea ordinului preliminar pentru subordonați.

Concepția apărării antiaeriene are la bază analiza detaliată a situației sub forma pregătirii informative a câmpului de luptă corespunzătoare fiecărui curs de acțiune. Pentru fiecare curs, detaliat în pregătirea informativă a câmpului de luptă, se pregătesc estimări cu privire la organizarea apărării antiaeriene.

Planul apărării antiaeriene sub forma anexei apărării antiaeriene sau a planului/ordinului de operații reprezintă un plan al întreprinderii rachetelor și artileriei antiaeriene și constă în detalierea concepției de apărare antiaeriană astfel: planificarea acțiunilor forțelor sistemului apărării antiaeriene, planificarea logistică a structurilor de apărare antiaeriană și planificarea asigurării acțiunilor și protecției forțelor de apărare antiaeriană.

Revederea planului de operații, ca document de conducere a structurilor de rachete și artilerie antiaeriană în lupta cu inamicul aerian constă în analiza acestuia, în scopul validării lui. Actualizarea planului de operații al unității de apărare antiaeriană se face periodic, în funcție de situație, de către coordonatorul apărării antiaeriene.

Pentru susținerea operațiilor întrunite, structurile de rachete și artilerie antiaeriană desfășoară: acțiuni active de apărare antiaeriană și măsuri de apărare antiaeriană pasivă.

Acțiunile active de apărare antiaeriană asigură protecția forțelor proprii prin distrugerea platformelor aeriene de atac și cercetare. Pentru aceste acțiuni se întreprind rachete și artileria antiaeriană, mijloacele de cercetare prin radiolocație, specifice războiului electronic și cercetării radio, în cooperare cu aviația și rachetele și artileria antiaeriană a Forțelor Aeriene. Această întreprindere simultană necesită o coordonare detaliată pe timpul desfășurării procedurilor de angajare a țintelor aeriene pentru a preîntâmpina cercetarea, atacul prin surprindere al inamicului și fratricidul. În acest context, controlul spațiului aerian este dificil, dar crucial pentru succesul operațiilor aeriene proprii și realizarea unei apărări antiaeriene eficiente și suficiente.

Apărarea antiaeriană pasivă se realizează prin măsurile întreprinse pentru reducerea eficacității atacurilor aeriene împotriva forțelor proprii. Aceste

măsuri îmbunătățesc capacitatea de protecție a grupării de forțe prin reducerea probabilității ca forțele să fie descoperite și lovite din aer și prin limitarea efectelor atacului aerian; în același timp, ele nu presupun întrebuintarea sistemelor de armament și sunt indispensabile pentru protecția forțelor, mijloacelor de luptă. Măsurile de apărare antiaeriană pasivă includ: manevra de forțe, adăpostirea, mascarea, ascunderea și inducerea în eroare⁶.

Scopul luptei cu inamicul aerian este de a respinge acțiunile inamicului aerian asupra forțelor și a mijloacelor marii unități tactice care, prin importanța lor, au un rol hotărâtor în realizarea scopurilor operației. Unitățile de artilerie și rachete antiaeriene vor concentra efortul acțiunilor în lupta cu inamicul aerian pentru a apăra grupările de forțe terestre, în special când acestea pot fi vulnerabile acțiunilor inamicului aerian. Aceste situații sunt⁷: pe timpul dispunerii în raioane de operaționalizare și de concentrare; pe timpul deplasării și trecerii prin punctele obligatorii de trecere; pe timpul desfășurării și introducerii în luptă; în raionul de îmbarcare (debarcare) în stațiile de cale ferată; în raionul de îmbarcare (debarcare) a desantului aerian; în situația întreprinderii ca detașament înaintat etc.

Pentru îndeplinirea misiunilor, unitățile de rachete și artilerie antiaeriană execută cercetarea spațiului aerian, descoperirea, identificarea și nimicirea inamicului aerian, în limita posibilităților maxime ale tehnicii din dotare.

Planificarea cercetării spațiului aerian se organizează în scopul determinării: schimbărilor survenite în compunerea, înzestrarea și dislocarea forțelor inamicului aerian; momentului declanșării acțiunilor de atac, inclusiv cu arme de nimicire în masă; procedurilor și caracteristicilor noi ce urmează să le folosească⁸. Cercetarea spațiului aerian cuprinde cercetarea prin radiolocație, cercetarea optică (prin observare) și exploatarea datelor despre inamicul aerian.

Cercetarea prin radiolocație se execută în scopul descoperirii și a identificării la timp a platformelor aeriene și a determinării caracteristicilor acțiunilor aeriene inamice. Efortul cercetării trebuie îndreptat pentru descoperirea la timp a amenințărilor aeriene reale. O atenție deosebită se va acorda în situația când în spațiul aerian nu sunt ținte aeriene, planificării funcționării stațiilor de radiolocație de



cercetare după un anumit grafic și cu restricțiile ordonate de către coordonatorul apărării antiaeriene, iar pe timpul ducerii luptei cu inamicul aerian, la ordinul acestuia, stațiile de radiolocație de cercetare vor putea intra în funcțiune în totalitate, ridicându-se restricțiile impuse anterior. Este necesar ca de fiecare dată când structura de rachete și de artilerie antiaeriană primește o nouă misiune de luptă, pe baza concluziilor desprinse din analiza câmpului de luptă, să se determine distanțele necesare de descoperire a țintelor aeriene, pe direcția principală de atac și pe alte direcții. Pe baza acestor date obținute, se va planifica sistemul de cercetare a spațiului aerian, astfel încât distanța de descoperire a stațiilor de radiolocație de cercetare (complexelor radiotehnice de tragere, posturilor de observare) să fie cel puțin egală cu distanța de descoperire necesară, pe direcția principală de acțiune a inamicului aerian. Această condiție este obligatorie.

Cercetarea optică a spațiului aerian se execută în toate momentele operației, în scopul descoperirii țintelor aeriene care acționează la înălțimi mici și foarte mici, înălțimi la care posibilitățile de descoperire ale stațiilor de radiolocație de cercetare sunt reduse⁹. Cercetarea optică constituie o formă obligatorie de cercetare. Ea se planifică de către comandanții unităților de rachete și artilerie antiaeriană în cooperare cu celelalte structuri de apărare din zona de responsabilitate. Pentru realizarea cercetării prin observare se organizează și se planifică posturi de observare.

Exploatarea datelor despre inamicul aerian are ca scop asigurarea primirii, centralizării, analizării și folosirii acestora pe timpul ducerii luptei cu inamicul aerian. Aceste date se primesc și se transmit, în permanență, centralizat și nemijlocit.

Planificarea focului structurilor de rachete și artilerie antiaeriană se face pentru creșterea continuă a probabilității de lovire a țintelor aeriene până la procentul de sută la sută.

Odată cu creșterea ponderii acțiunilor decisive ale mijloacelor aeriene, în majoritatea armatelor se fac studii și prognoze pentru modernizarea ripostei antiaeriene, introducerea de noi tipuri de armament și tehnică militară, modernizarea celor existente și perfecționarea procedurilor tactice și a concepțiilor de întreținere în luptă, plecând de la principiul menținerii permanente la un nivel ridicat a capacității de luptă a unităților de artilerie și rachete antiaeriene¹⁰.

Structurile de rachete și artilerie aeriană asigură, de fapt, misiunea fundamentală a unui sistem de ripostă antiaeriană finalizând sarcina de angajare și de distrugere a inamicului aerian pe timpul ducerii acțiunilor de luptă. Pentru lupta împotriva platformelor aeriene se folosesc atât sistemele de rachete antiaeriene, cât și sistemele de artilerie antiaeriană.

Angajarea și distrugerea mijloacelor aeriene ale inamicului constituie componenta de bază a luptei cu inamicul aerian și constă în totalitatea activităților desfășurate în punctele de comandă ale marilor unități și unităților de artilerie și rachete antiaeriene, precum și în dispozitivele de acțiune ale structurilor de artilerie și rachete antiaeriene din aria atribuită grupării de forțe terestre, pentru obținerea prin trageri de luptă a unei eficacități maxime la țintă cu un consum minim de resurse¹¹.

Gradul de eficacitate în acțiunea de angajare și de distrugere a inamicului aerian se exprimă prin posibilitățile de angajare și distrugere ale mijloacelor din sistemul de foc antiaerian, care, în comparație cu posibilitățile de cercetare și lovire ale inamicului aerian, dau imaginea raportului de forțe realizat pe componenta verticală a operației dusă de către gruparea de forțe.

Posibilitățile de angajare a țintelor aeriene se exprimă prin cantitatea maximă de ținte aeriene asupra cărora se pot executa trageri din dispozitivul de luptă realizat pe timpul unui atac aerian, într-o perioadă de timp dată. Posibilitățile de angajare se raportează la numărul total de ținte aeriene participante la atac, sau care au acționat în zona de foc a structurii într-o perioadă de timp și *sunt determinate* de¹²: caracteristicile atacurilor aeriene executate de inamic asupra obiectivului apărat antiaerian; numărul bateriilor de artilerie și tipul tehnicii de luptă din înzestrarea acestora; dispozitivul de luptă realizat de către structuri și în cadrul acestora, dispozitivele de luptă ale subunităților; densitatea bateriilor și adâncimea suprapunerii zonelor de foc ale acestora pe aliniamente și direcții; gradul de pregătire a echipelor de luptă; calitatea sistemului de cercetare prin radiolocație și vizual a spațiului aerian; durata ciclului de tragere.

Posibilitățile de distrugere se exprimă prin numărul de mijloace aeriene distruse sau avariate, din totalul țintelor angajate pe timpul unui atac aerian efectuat de inamic (într-o perioadă de



timp dată) și depind de: numărul subunităților de tragere, de bază, din compunerea sistemului de foc, care participă la misiunile de foc; numărul gurilor de foc din înzestrarea subunităților; caracteristicile tehnico-tactice ale tehnicii de luptă din înzestrarea subunităților (ritm de tragere, distanța eficace de tragere, posibilitatea de lovire cu un proiectil); durata îndeplinirii misiunii de foc pe o țintă; caracteristicile și vulnerabilitatea mijloacelor aeriene; modul de acțiune a inamicului aerian în zona de foc.

Concluzii

Procesul de planificare a fiecărei operații este esențial pentru succesul acesteia și are un rol hotărâtor în realizarea cu succes a stării finale dorite. Importanța planificării și desfășurării acțiunilor rezultă tocmai din caracterul complex și din necesitatea menținerii ritmului de desfășurare a operațiilor.

Planificarea luptei cu inamicul aerian, componenta verticală al acțiunilor militare, este un proces ciclic care se desfășoară permanent pe timpul operației și se realizează de către coordonatorul apărării antiaeriene/ADCOORD. Această planificare este extrem de importantă, deoarece sprijină concepția comandantului mării unități tactice pentru desfășurarea cu succes a operației.

NOTE:

- 1 *** *Army Doctrine Reference Publication (ADRP) 3-0, Unified Land Operations*, Washington DC, 16 May 2012.
- 2 *** *Army Doctrine Publication (ADP) 5-0 (FM 5-0), The Operations Process*, Washington DC, 17 May 2012.
- 3 Colectiv, *Manualul de planificare a operațiilor – S.M.G. 3*, București, 2016, p. 155.
- 4 *** *The Operations Process F.M. 5-0*, USA, 2010.
- 5 *** *Manualul apărării antiaeriene în operațiile Forțelor Terestre F.T.-7*, București, 2010, p. 55.
- 6 *Ibidem*, p. 11.
- 7 Colectiv, *Concepția apărării antiaeriene a Forțelor Terestre, parte componentă a sistemului integrat de apărare a spațiului aerian al României*, Statul Major al Forțelor Terestre, București, ianuarie 2003, p. 89.

8 Eugen Teodorescu, Visarion Neagoe, Ioan Munteanu, *Supravegherea aeriană: de la mitolocație la radiolocație*, Editura Sylvi, București, 2000, pp. 245-246.

9 *Ibidem*, pp. 251-252.

10 Visarion Neagoe, *Considerații privind conținutul și specificul manevrei în cadrul apărării antiaeriene*, în Revista „Gândirea Militară Românească” nr. 6/1993, Editura Marelui Stat Major, București, 1993, pp. 32-33.

11 *Ibidem*.

12 Visarion Neagoe, *Manevra forțelor de aviație și de apărare antiaeriană pe timpul primei operații de apărare*, Revista „Gândirea Militară Românească” nr. 2/1999, București, Editura Statului Major General, 1999, pp. 39-46.

BIBLIOGRAFIE

*** *Army Doctrine Reference Publication (ADRP) 3-0, Unified Land Operations*, Washington DC, 16 May 2012.

*** *Doctrine Publication (ADP) 5-0 (FM 5-0), The Operations Process*, Washington DC, 17 May 2012.

*** *The Operations Process F.M. 5-0*, USA, 2010.

*** *Manualul de planificare a operațiilor – S.M.G. 3*, București, 2016.

*** *Manualul apărării antiaeriene în operațiile Forțelor Terestre F.T.-7*, București, 2010.

Colectiv, *Concepția apărării antiaeriene a Forțelor Terestre, parte componentă a sistemului integrat de apărare a spațiului aerian al României*, Statul Major al Forțelor Terestre, București, ianuarie 2003.

Neagoe Visarion, *Considerații privind conținutul și specificul manevrei în cadrul apărării antiaeriene*, în Revista „Gândirea Militară Românească” nr. 6/1993, Editura Marelui Stat Major, București 1993.

Neagoe Visarion, *Manevra forțelor de aviație și de apărare antiaeriană pe timpul primei operații de apărare*, în Revista „Gândirea Militară Românească” nr. 2/1999, Editura Statului Major General, București, 1999.

Teodorescu Eugen, Neagoe Visarion, Munteanu Ioan, *Supravegherea aeriană: de la mitolocație la radiolocație*, Editura Sylvi, București, 2000.